109

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"	"KELISHILDI"
G.Sh. Rixsiyeva	Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi
2020 yil "__" ______	2020 yil "28" 08

R o‘yxatga olindi: № MD 5A610301
2020 yil "28" 08

TURIZMNING MILLIY RIVOJLANISH MODELLARI

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	600000	Xizmatlar sohasi
Ta’lim sohasi:	610000	Xizmatlar ko‘rsatish sohasi
Mutaxassislik:	5A610301	Turizm (faoliyat yo‘nalishlari bo‘yicha)

Toshkent-2020

milliy bazasi.

22. www.uzbekistanairways.uz - O‘zbekiston havo yo‘llari.
23. www.uzbekrailways.uz -O‘zbekiston temir yo‘llari.
24. www.uzbektourism.uz – O‘zbekiston respublikasi turizmni rivojlantirish davlat qo‘mitasi rasmiy sayti.

7. Fan dasturi Oliy va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo‘nalishlari bo‘yicha O‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2020 yil “28” 08 dagi 4 -sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan.

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta'lim vazirligining 2020 yil “28” 08 dagi 452 -sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta'lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.

8. **Fan/modul uchun ma’sullar:**

To‘xliyev N.T - Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti “Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizm” kafedrasi professori, iqtisod fanlari doktori

9. **Taqrizchilar:**

Sodiqov Z.R. - O‘zXIA, “Islom iqtisodiyoti va moliyasi, ziyorat turizmi” kafedrasi mudiri, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

Sharifxo‘jayev Sh.O. - JIDU, “Xalqaro iqtisodiyot” kafedrasi mudiri, iqtisod fanlari doktori.

Fan/modul kodi	O‘quv yii	Semestr	ECTS - Kreditlar
5ATRM125	2020-2021	1	5
Fan/modul turi	**Ta’lim turi**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy	O‘zbek/rus		4

1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Turizmning milliy rivojlanish modellari	60	90	150

2. **I. Fanning mazmuni**

Fanni o‘qitishdan maqsad – bo‘lajak mutaxassislarga turizm rivojlanishining milliy modellari mohiyatini ochib berish, uning taraqqiyot yo‘li, tajribasi, tahlili, hozirgi kundagi muammolari, iqtisodiy va siyosiy holati, Markaziy Osiyo mamlakatlari turizm milliy modellarini, mamlakatlarda turistik siyosatni rivojlanish strategiyasini, zamonaviy turmahsulotlarni tashkil qilish tendensiyalarini, jahon va o‘zbek turizmining rivojlanish istiqbollarini baholashni o‘rgatishdan iborat.

Fanning vazifasi – nazariy va amaliy materiallarga tayangan holda mamlakatlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining zamonaviy shart-sharoitlarida mamlakatlar turizm rivojlanishining milliy modeli xususiyatlarini ochish berish, mamlakatlar turizm rivojlanish dinamikasi va uning tendensiyalari o‘rtasidagi farqni ko‘rsata olish, turistlarni qabul qilish va jo‘natish jarayonlarini tashkil etish va boshqarish, mintaqaviy turizm rivojlanishi va uning milliy turizmdagi o‘rni va ahamiyatini ochib berish, turizmning milliy iqtisodiyotga ta'sirini baholashni tadqiq etish.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-modul'. Turizm milliy modellariningshakllanishi va ularning o‘ziga xos xususiyatlari.

1-mavzu. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish modeli, ko‘rsatkichlari va xususiyatlari.

Turizm modeli tushunchasi. Barqaror turizm. Turizmning siklik modeli. Turizm modeli xususiyatlari, omillari va ko‘rsatchichlari.

2-mavzu. Turizmning milliy iqtisodiyotda tutgan o‘rni va ahamiyati.

Yalpi milliy mahsulotni yaratishda turizmning ahamiyati. Jahonda va

O‘zbekistonda turizm rivojlanishining asosiy tendensiyalari. Turizm rivojlanishini bashoratlash (prognozlash).

3-mavzu. Zamonaviy turmahsulotlarning shakllanishi va rivojlanish tendensiyalari.

Jahon turistik xizmatlarida yangi tendensiyalar. O‘zbekistonda turizm xizmatlarida kuzatilayotgan tub o‘zgarishlar. “Pekidj”, “Pentatlon”. O‘zbekistonda turizmning qonunchilik asoslari.

4-mavzu. Ekologik turizm.

Ekologik turizmning mohiyati. Ekoturizm va tabiatni muhofaza qilish. O‘zbekistonda ekologik turizmning asosiy marshrutlari. Ekoturizm tamoyillari. Ekoturizm va O‘zbekistonda atrof-muhitni muhofaza qilish bo‘yicha qonunlar, me'yoriy-huquqiy hujjatlar.

5-mavzu. O‘zbekistonda ziyorat turizmi va uning rivojlanish istiqbollari.

Ziyorat turizmining mohiyati. O‘zbekistonda ziyorat turizmini rivojlantirishga yaratilayotgan shart-sharoitlar. Ziyorat turizmi va tarix, madaniyat, an'analar. Asosiy ziyoratgohlar. Imom al-Buxoriy majmuasi.

6-mavzu: Turizm ommaviy shakllarining rivojlanishi

Jahonda va O‘zbekistonda ommalashgan turizm turlari. Turistlarga ko‘rsatiladigan xizmat va mahsulotlarga talab. Faol va nofaol turizm.

2-modul'. Markaziy Osiyo va boshqa xorijiy mamlakatlarda turizm milliy modellarining shakllanishi va rivojlanishi.

7-mavzu. Qozog‘iston Respublikasining turizm salohiyati.

Qozog‘istonda turizmning xususiyatlari. Sahro turizmi. Medeo. Qozog‘istonda turizmni rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari.Gastronomiya. Fol'klor.

8-mavzu. Qirg‘iziston Respublikasining turistik modeli.

Qirg‘iz turizm modelining xususiyatlari. Qirg‘iz mehmondo‘stligi. Issiqko‘l omili. “Markaziy Osiyo durdonasi” modeli.

9-mavzu. Tojikiston Respublikasining turizm modeli.

Tojikiston turizm modeli xarakteristikasi. Tog‘lar, an'analar va tabiatga asoslangan turizm.Tojikistonda faol turizm.

10-mavzu. Turkmaniston turizm tizimi.

Turkmanistonda turizmni rivojlantirish resurslari. Turkman turizm modelini baholash. Kaspiy dengiz omili.

3-modul'. Turizm industriyasi rivojlangan mamlakatlar modeli.

11-mavzu. Germaniya turizm modeli.

Germaniya turizm salohiyati. Germaniyada tez rivoj topayotgan turizm shakllari. Qishki turizm. Festivallar, ko‘rgazma-yarmarkalar.

48 b.
6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. - 488 b.
7. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.–T.: O‘zbekiston, 2017. –46 b.
8. O‘zbekiston Respublikasining “Turizm to‘g‘risida”gi qonuni. 2019 yil 18 iyul', O‘RQ-549-son.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi // Xalq so‘zi, 2020 yil 25 yanvar'.
10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-5611-sonli Farmoni. 2019 yil 5 yanvar'.
11. 2019-2025 yillarda O‘zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish Konsepsiyasi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 5 yanvardagi PF-5611-sonli Farmoniga ilova.
12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasida turizm sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5781-son Farmoni. 2019 yil 13 avgust.
13. Бабажанова Г. И. и др. По древним городам Узбекистана: Ташкент, Самарканд, Шахрисабз, Бухара, Хива. – М.: Профиздат, 2001.– 253 б.
14. Тухлиев Н., Абдуллаева Т. Основы безопасности в туризме. Учебное пособие.– Т.:Гос.Науч.изд-во«O’zbekiston milliy inseklopediyasi», 2008.–504 с.
15. Тухлиев Н., Таксанов А. Экономика большого туризма. – Т.: Гос. науч. изд-во «O’zbekiston milliy inseklopediyasi», 1998. – 304 с.
16. Биржаков М.Б. Введение в туризм. Учебное пособие. – СПб.:Издательский Торговый Дом «Герда»2007. – 444 с.
17. Александров А.Ю. Международный туризм. Учебное пособие. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 470 с.
18. Норчаев А.Н. Халқаро туризм.Ўқув қўлланма.– Т.:ТДИУ,2007.–154 б.
19. Норчаев А.Н. “Халқаро туризм ривожланишининг иктисодий ўсишга таъсири”.Номзодлик диссертацияси. –Т.: ТДИУ, 2004. -146 б.

Axborot manbaalari

20. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi hukumat portali.
21. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari

	turizmni rivojlantirish siyosati ***haqida tasavvur va bilimga ega bo'lishi;*** • mamlakatlarda milliy turizm rivojlanish bosqichlarini va uning milliy iqtisodiyotga ta'sirini baholash, jahon turizm dinamikasi va infrastrukturasining tarkibi, uning rivojlanib borishi, O'zbekistonda milliy turizm infratuzilmasining rivojlanish qonuniyatlarini tahlil etish ***ko'nikmalarga ega bo'lishi***; • asosiy va qo'shimcha turistik xizmat ko'rsatish jarayonlarini tahlil qilish, mintaqalarda turizm rivojlanishi va ichki turistik imkoniyatlarni baholash, xorijda va O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanish holatini tahlil qilish ***malakalariga ega bo'lishi kerak.***
4.	**VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirishi lozim.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Тухлиев Н., Абдуллаева Т. Национальные модели развития туризма. Учебное пособие.– Т.:Гос. науч.изд-во «O'zbekiston milliy inseklopediyasi», 2006. – 423 с. 2. Тухлиев Н., Жиянов Ў. Туризмнинг ривожланиш миллий моделлари: дарслик. – Т., 2020. – 264 б. **Qo'shimcha adabiyotlar** 3. Mirziyoyev Sh.M. Tandiqiy tahlil, qatiy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – T.: "O'zbekiston", 2017. 4. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: "O'zbekiston", 2016. - 56 b. 5. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi.–T.: "O'zbekiston", 2017.–

12-mavzu. Ispaniya turizm modeli.

Ispaniyaning tabiati va tarixi. Ispaniyaning turizm salohiyati tasnifi. Ispaniya turizm modelining mohiyati va xususiyatlari.

13-mavzu. Birlashgan Arab Amirliklari turizm modeli.

Birlashgan Arab Amirliklarining tabiiy-geografik, ijtimoiy-iqtisodiy shart-sharoitlari. Birlashgan Arab Amirliklarining turizm salohiyati. Birlashgan Arab Amirliklari turizm modelining mohiyati va xususiyatlari.

14-mavzu. Turkiya turizm modeli.

Turkiya Respublikasining tabiiy, ijtimoiy-iqtisodiy tarkibi. Turkiyada turizm sohasining hududiy markazlari va ularning xususiyatlari. Turkiyaning turizm sohasi rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari.

15-mavzu. Boshqa mamlakatlar (Chexiya, Isroil, JAR va V'etnam) turizm modellari.

Chexiya turizm modeli. Isroil turizm modeli. JAR turizm modeli. V'etnam turizm modeli.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Turizm modeli xusus iyatlari, omillari va ko'rsatchichlari.
2. Turizm rivojlanishini bashoratlash (prognozlash).
3. O'zbekistonda turizmning qonunchilik asoslari.
4. Ekoturizm va O'zbekistonda atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha qonunlar.
5. Imom al-Buxoriy majmuasi.
6. Faol va nofaol turizm.
7. Qozog'istonda turizmni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari.
8. "Markaziy Osiyo durdonasi" modeli.
9. Tojikistonda faol turizm
10. Turkman turizm modelini baholash.
11. Festivallar, ko'rgazma-yarmarkalar
12. Ispaniya turizm modelining mohiyati va xususiyatlari
13. Birlashgan Arab Amirliklari turizm modelining mohiyati va xususiyatlari.
14. Turkiyaning turizm sohasi rivojlanishining omillari va shart-sharoitlari.
15. V'etnam turizm modeli.

Amaliy mashg'ulotlar mul'timedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akadem guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Kurs ishi bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

Kurs ishi fan mavzulariga taalluqli masalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda tegishli topshiriq shaklida beriladi. Kurs ishining hajmi, rasmiylashtirish shakli, baholash mezonlari tegishli kafedra tomonidan belgilanadi. Kurs ishini bajarish talabalarda fanga oid bilim, ko‘nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qilishi kerak.

Kurs ishi uchun quyidagi tahminiy tavsiya etiladidi:

1. Gretsiyada turizm rivojlanishining o‘ziga xos jihatlari.
2. Fransiyada turizmni rivojlantirishning davlat siyosati
3. AQSh iqtisodiyotida xalqaro turizmning roli.
4. Italiyaning zamonaviy turizm industriyasi.
5. Gruziyada turizm rivojlanishining o‘ziga xos xususiyatlari.
6. Bolgariyada turizm sohasi rivojlanishing asosiy yo‘nalishlari.
7. Latviya -turizm markazi sifatida.
8. Xitoy Xalq Respublikasida zamonaviy turizm industriyasi.
9. Hindiston iqtisodiyotida xalqaro turizmning roli.
10. Kiprda turizmni rivojlantirishning davlat siyosati
11. Ozarbajon iqtisodiyotida xalqaro turizmning roli.
12. Saudiya Arabistonida turizm sohasi rivojlanishining o‘ziga xos jihatlari.
13. Misr Arab Respublikasi-turizm markazi sifatida.
14. Iordaniyada zamonaviy turizm yo‘nalishlari.
15. Marokash Qirolligida turizmni rivojlantirishning davlat siyosati.
16. Tunisning zamonaviy turizm industriyasi.
17. Keniya turizm modeli.
18. Avstraliya iqtisodiyotida xalqaro turizmning roli.
19. Braziliyada turizmni rivojlantirishning davlat siyosati.
20. Tailandning zamonaviy turizm industriyasi.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. O‘zbekistonda turizm rivojlanishining o‘ziga xos jihatlari.
2. Milliy iqtisodiyotda turizm tushunchasi: YaMMda turizm sohasining ulushi.
3. O‘zbekistonda turistlarning xavfsizligini ta'minlash.
4. Xalqaro yo‘nalishlarda turistlarni sug‘urta qilishning ahamiyati.
5. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirishning Davlat siyosati.
6. O‘zbekiston iqtisodiyotida xalqaro turizmning roli.
7. O‘zbekistonning zamonaviy turizm industriyasi.

8. O‘zbekistonda turizm holatining tahlili va uning rivojlanish muammolari.
9. O‘zbekiston Respublikasida turizm infrastrukturasini rivojlantirish.
10. Xorijiy sarmoyalarni jalb qilishning qonuniy-huquqiy bazasini takomillashtirish.
11. Milliy tur mahsulotlar va ularning xalqaro turistlarni jalb qilishdagi ahamiyati.
12. Tabiiy resurslarning milliy turizmni rivojlantirishdagi o‘rni.
13. Mamlakatlar milliy turizmi rivojlanishidagi asosiy tamoyillar.
14. Turistik mahsulotlarning turlari va uning taqsimlanishi.
15. Milliy turizmni rivojlantirishda marketing tadqiqotlarini o‘tkazishning ahamiyati.
16. Turistik firmalarni tashkil etish va lisenziyalashda xalqaro mamlkatlar tajribasi.
17. “Buyuk ipak yo‘li” bo‘ylab turizmni rivojlantirish.
18. O‘zbekistonda milliy turizmning xususiyatlari.
19. Zamonaviy turizm yo‘nalishlari tashkil etishning milliy turizmni rivojlantirishdagi o‘rni.
20. Samarqand, Buxoro, Xiva, Toshkent, Shahrisabz shaharlarining yirik arxitektura yodgorliklari - O‘zbekiston milliy turizm modelining asosi sifatida.
21. Mamlakatlrda milliy turizm rivojlantirishda zamonaviy turmahsulotlar va ularning reklamasining ahamiyati.
22. Fransiya milliy turizmining jahon turizmida tutgan o‘rni.
23. Markaziy Osiyo mamlakatlari turizm modellarining umumiy xususiyatlari.
24. Turizm industriyasi: turar joylar, ovqatlanish joylari, dam olish joylari, san'at ob'ektlari, tabiiy sharoitlar.
25. Jahon va o‘zbek turizmining rivojlanish istiqbollarini baholash.

Mustaqil o‘zlashtiriladigan mavzular bo‘yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi

3.

VI. Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:

- mamlakatlarda milliy turizm modelini tashkil etish xususiyatlarini, Markaziy Osiyo va rivojlangan mamlakatlar turizmi va uning jahon turizmidagi o‘rnini; mamlakatlarda zamonaviy turizm yo‘nalishlarini tashkil etish va uni boshqarishning samarali usullarini joriy etishni; mamlakatlarning turmahsulot va xizmatlarga bo‘lgan talab va takliflarini o‘rganish va ularni qondirish yo‘llarini, O‘zbekiston Respublikasining